

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“, a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófnak, 1895. márc. 6-án

Előfizetési árak:
Egészévre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség: Jókai-utca 10.

Kiadóhivatal: Szammer Imre könyvnyomdája.

A néppárt Peérett.

Ország-világnak kihirdették már ellen-ségeink, hogy a néppárt megszűnt létezni, s nincs is ok, a miért létezzék. De mikor a romlatlan népek szívből jövő s égre-törő lelkesedését látjuk, midőn egyik nép-párti gyűlés a másik után megújul, be kell látnia mindenkinek, hogy a néppárt-nak van talaja, sőt most az ideje, hogy gyökerét a magyar föld mélyébe bocsássa. Célját, okaival együtt gyönyörűen fejte-gette Zichy Nándor gróf, a pártnak Peéren tartott népgyűlésén, mely egyike a leg-jobbán sikerülteknek. Közöljük a gróf beszédét egész terjedelmében, mely a párt egész programját magában foglalja.

Hálát adok a jó Istennek, aki megengedte, hogy közöttek, kedves barátaim, megjelen-tem. Igaz hálával adozom neki veletek együtt azért a sok jóért, a melyben atyai szeretete mindnyájunkat részesített; hálával, hogy tetteinket megáldotta, megáldott mind-magunkat, megáldotta hazánkat. Miként egykor szeretett magyar hazánkat Szent István, első királyunk, felajánlotta Szűz Máriának s az ő hathatós pártfogás, oltalmát kérte le a magyar földre. ugy most a mi dicső királyunk felaján-lotta országait Jézus szent szívének. Körülövez minket szeretetével, visszaadta alkotmányunkat, hát hogyné lenne boldog ez a Magyarország, amelynek ilyen királya van.

Az ország Istennek van felajánlva, van

Schusztér Konstantin †.

»Nem a nap lesz neked többé világosságod és nem a hold fénye, hanem az Ur lesz neked örök világosságod és Istened a te dicsőséged.«

Izaiás 60. 19.

Jajszó ne essék, könyvű ne hulljon
Azért, ki mostan elköltözött.
Csöndben kísérik a végső utra,
Szellő se sirjon a kriptá fölött.
Még az ének is halkabban szóljon,
Midőn a kar a zsoltárba kezd —
Igy járt-kelt ő is csöndben közöttünk,
Soh' se szerette a hűt neszét.
A köny, miben a szívek nincsen része,
Maradjon más, parádés temetésre.
Hagyjátok el a koszorukat is,
Hagyjátok el a virágokat,
Ne suhogjon ott a selyemszallag
Hol a Názárethi látogat . . .
Egyszerű legyen a temetés,
Mint a minő az élete volt,
Hirdesse nevét a miljó áldás,
Mely beragyogja a hűlő port.

szabadsága, alkotmánya. Vannak bajai neki is, de ha körülnézünk és más országokat figye-lünk meg azt látjuk, hogy a miénk minden baj között is ezerszerre szerencsésebb helyzetben van, mint más ország, ahol összefogdossák az embereket és visszik rabbilincsek Szibériába, a templomokat meg becsukják. Ha így állnak a dolgok, mi az oka mégis, hogy nem vagyunk elégedettek. Az, amit sokan hangoztatnak, hogy nincs elég választó, nem olyan nagy baj; igaz, lehetne több is, de ha csak azok, akik vannak, ha csak a meglévő választók mind igazak volnának és nem adnák el magukat, szavazatukkal nem kereskednének, rendelkez-nének vele az igazság szava szerint, eléggé megfelelő volna a helyzet ebben az irányban. És mégis keletkezett egy párt, egy új párt, a néppárt. Miért volt szükség erre a pártra, miért kellett hogy ez a párt megszülessék, megalakuljon? Szükség volt rá; kellett egy párt, országgyűlési párt, mely az országgyű-lésen hangoztassa, érvényükre emelje azokat az örök igazságokat, melyek a keresztény hit-élet alkotják, szükség volt egy pártra, mely ezt a keresztény hitélet képviselje. Mert az ország Istennek oltalmába van ajánlva, de ha boldogulni akarunk, nem szabad titeleneknek maradnunk, dolgoznunk kell, segítenünk kell magunknak magunkon, mert aki magán nem segít, azt az Isten sem segíti, azt az Isten is elhagyja.

A katolikusok, a keresztények joga hát-rányban maradt. Nem terjeszkedem ki vala-mennyi sérelmünkre; emlitem csak iskoláinkat, s a legfőbbet, a házasság megaláztatását. A mi házasságunk, a katolikus házasság fogal-

mában három nagy elv eszesesodik ki. Hogy egy, hogy szent, hogy bonthatatlan. Ezt a hármas nagy elvet fenn kell tartanunk sértet-lenül, s megóvnunk azt minden erőnkkel idegen támadástól. Az egyházpolitikai törvények ezt a hármas elvet sértették meg; ettől a belső nagy sérelemtől eltekintve, mennyi bajt, mennyi akadékoskodást okoznak az egyházpolitikai tör-vények. De nem fognak megmaradni, meg kell dölnök, mert még egy országban sem maradtak meg úgy, amint azokat megcsinálták, eredetileg tervezték.

Most, hogy egy más korszak virradt ránk, azt mondják, nem kell a néppárt. Nem önző célekből küzdünk, hogy a hatalom a mi ke-zünkben legyen, nem azért hitük harczra a magyar kereszténységet, hogy küzdjünk harczot Wekerle, Bánffy stb. ellen, hanem azért, hogy valóban boldog legyen ez a magyar nép, hogy legyen javára minden, gyarapodjék és nőjön hite, családja, vagyona, mindene. Erővel és erőszakkal ostromoltak meg bennünket, küzdöttek ellenünk, hogy valóra ne váljanak óhajtasaink, hogy ne vonulhassunk be hatalmas párttal az országába. Mi megtejtük a ma-gunkét, nem rajtunk mult hogy már eddig is valóra nem válhattuk azokat, miket ígértünk. Hogy minő eszközöket használtak ellenünk, azt majd elmondják e gyűlés szónokai.

Mint mondtam, jobb kor virradt ránk most, az erőszak ideje lejárt, az erőszaknak vége van s erre hivatkozva mondják ismét és ismét, hogy nincsen szükség a néppártra. Ha el is mult az erőszak uralma, megmaradt az irány, mely ha nem is erőszakoskodásainál fogva, de éppen magamagában éppen olyan

S a pénzt, a mit szántatok cifra fényre,
Tegyétek a szegények perselyébe.

Ne emlegesse érdemit senki,
Farizeus nyelv ne dicsérje,
Akit annyiszor kövel dobáltak —
Elég kenyeret adott érte.

Zománcos oróc' halnaza helyett
Egy könyv legyen a tanulvás —
Az evangélium fölnyitva álljon,
Hol a sífárról szól az Irás:
„A ki kerésben hív voltál Uradhoz,
Jussod leszen ama tíz városokhoz.“

De ha jönnek a fehér leányok,
Kiket a hála odavezet,
Hozván szívükben liljomvirágot,
Engedjen a nép nekik helyet.
S ajkai nyitván imádkozásra
Azért, kit elhívott a halál,
Bizony mondom, az égi trónhoz
A köny sugarán utat talál.
S a szívre, melyet ércalapok takarnak,
Lessivárog az engesztelő harmat.

Füzy Antal.

Petőfi Székesfejérvárott.

Petőfi-ünnepre készülődik az ország. Ko-szorut tesz le a nemzet a sagesvári sírra. Meg-érdemi, hisz legnagyobb költőink közé tartozott: hányt-vetett élete, különösen pedig halála a legendszerű alakok közé emelik őt.

Az ünneplésből a főváros veszi ki az oroszlanrészt, de megmozdult a vidék is s a lelkes ifjúság fölhasználja az alkalmat, hogy a nagy költő erényein buzdulni tanuljon.

Székesfejérvár színtérén látta Petőfit. 1842 november: első felétől 18.3 január 11-ig tartó-zkodott városunkban. Nem trijúk érdekeltennek, ha — ámbár hézagosan, a mennyire a kéznél levő adataink engedik, — megismertetjük olvasó-inkat a nagy költő itteni tartózkodásával. Pe-tőfi akkor még egyszerű ember volt. A dicső-ség, csak kezdte még bontogatni szárnyait fe-lette, de ott ólálkodott nyomában folyton a nyomorúság is. Október végén Pápára ment s az ottani iskolában akarta tanulmányait fol-ytatni. Azonban hiányoztak az anyagi eszközök, a melyekkel fönttartotta volna magát. Szülei nagy szegénységre jutottak s ő hiába keresett munkát s így, mint ő írja Orlayhoz intézett levelében: „reményeimben csalódtam, mit tehet-tem egyebet, mint fölvettem siphkám s merre a sildje esett, arra indultam.“ Színész akart lenni, most már harmad-zor.

Rendkívüli olcsó árakért szeresheti be a t. közönség **STEININGER SÁNDOR** divat-, vászon- és fehérnemű üzletében, a legdivatosabb tavaszi és nyári szövötteket és mosó kelméket, általánosan elismert jó hírnevű gyárosok készítette vásznak, schiffonok és fehérneműeket, szőnyegeket, csipke és szövötfüggönyöket, stb. offélle cikkeket. „Deléni gyönyörű mintákban 38 kr-ért méterenként“ kapható **Steininger Sándor Székesfejérvár, Nádor-utca 2. szám** tejes-köz sarkán levő üzletében.

186. — 37.

Mai lapunk 4 oldal.

veszedelmes, mint annak előtte. Harmadik-negyedik esztendeje immár, hogy soha nem szűnő szóval követeljük és büngöztetjük a revíziót. Fogyott talán azóta az anyag, amit revideálni kell? Bizony nem fogyott, bizony szaporodott, még pedig egy igen súlyos, igen sérelmes pontozással. Az Isten házában mindennap imádkozunk, hogy tartsa meg az Isten az ő egyháznak szabadságát, úgy az Isten igéjének tanításában, mint a szentségek kiszolgáltatásában. És minket, szabad hazában, kivételes törvény alá helyeznek. Tetszik ez nekünk?

Mi lesz velünk, ha mi nem mozgunk, mi nem teszünk, mi nem cselekszünk? Ki fog rajtunk segíteni? Ennek a pártnak, a néppártnak élnie kell. Mert a nép korántsem oly boldog még, a milyennek lennie kell, korántsem oly boldog még a milyennek az Isten akarja. Külsőleg és belsőleg kereszténynek kell lennie, olyan képviselőt választania, ki ezt a célt tüzte ki magának s ezért a célért, ennek eléréséért munkálkodik. És hálat adok Istennek, hogy ezen elv alapján szolgálhatom királyomat, szolgálhatom hazámat. Hogy a politikai pályán is eleget tehetek keresztény kötelességemnek és polgártársaim lelki-teszt előnyeit előmozdíthatom, dolgozhatom azokért, melyek a magyar népek nemcsak földi javára válnak, hanem a tulvilág számára és javára szolgálhatnak. Hálat adok Istennek, hogy öreg törődött testem daczára közöttetek járhatok. Adja rám a Szentlélek az ő malaszját, hogy úgy elmondhassam nektek és a többiek is mind az országban, amint vagyon, úgy adhassam nektek elő a dolgokat, a mint azok valójában vannak.

Adja Isten, hogy ez az ellenzék, a néppárt, mely nem a hatalomért küzd, hanem Istent akarja szolgálni, bizalomra találjon a választók között; legyen neki mentül több hnye és akkor fog majd ezen kormány alatt, mely nem állja útját a választók akaratának s erőszakos kézzel nem fojtja el annak megnyilatkozását, kötelességének igazán, hiven megfelelni.

Utána Molnár János pápai praelatus beszélt, a párt politikai működését fejtegetve. Kálmán Károly beszéde valóságosan fanatizálta hallgatóit.

Végül Zichy Nándor gróf beszélt még s a párt mellett való buzgó kitartásra serkentette hallgatóit.

Köszönöm, hogy eljöttetek és kérlek, ne hagyjátok el a jó ügyet, ne hagyjátok el ün-

November 2-án elhagyta Pápát s pár nap múlva (hogy mikor? pontosan nem tudjuk) Fejérvárra érkezett Szabó Károly szinigazgatóhoz, kinek szintársulata a vidékiek között a legjobbakból való volt. Először Szuper Károlyhoz a társulat egyik tagjához fordult.

Társulatunk, irja Szuper — miután ép akkor országos vásár volt, tíz nap alatt fél havi fizetést keresett; a jövedelem azonban csakhamar lepadt, úgy, hogy hathatós módokról kellett gondoskodni, nehogy hirtelen bukás álljon be. Hansenhut, pesti balletmestert hitták meg tehát vendégzerepre, a ki rendkívül ügyes tánczával csakugyan fél is vilányozta a közönséget, vonzott és jövedelmet csinált.

Ép akkor érkezett hozzánk egy pápai diák, a ki miután kunfi, miként én, mert fél-egyházi gyerek, engem keresett fel, hogy mint földije ajánljam őt az igazgatónak, azt állítván, hogy már régóta ellenállhatatlan vonzalmat érez a színészet iránt. Én rögtön készséggel ajánlottam közbenjárásomat, szószólója voltam Szabó Józsefnek, nemcsak azért, hogy földim, hanem az ifju megnyerő külseje, szerény modora és nyíltsága rokonszenvet kelteett bennem s Petőfi Sándor legott fölvetetett a társulathoz.

Jegyzet. Az adatokat Szuper Károly naplója nyomán közöljük, melyek Ferenczy, Petőfi életrője szerint nem mindenütt felelnek meg a valóságnak, mert Szuper valószínűleg később, emlékezet után toldott be egyet-mást. Maga is mondotta utóbb, midőn említették neki, hogy miért nem irt többet a költőről: hiszen ha tudtam volna, hogy az a nagy Ádámsutkás diák valamikor Petőfi Sándor lesz!...

magatokat, a hazát. Azért jöttem én és jöttem el barátaim, hogy nektek is tudómatokra adjuk, hogy mi a nép boldogságát akarjuk.

Szeretát és Isten nélkül nincs jó cselekedet. A jó törvény is csak akkor üdvös, akkor jó, ha jó szívvél értelmesszük, jó szívvél keressük.

A néppárt éppen olyan szükséges most, mint volt azelőtt. Badar az, ki azt hiszi, hogy néhány édes kedves szóval megvásárolhat bennünket, hogy egy-két szóval jóvá tesz mindent. Ne gondolja senki, hogy a magyar ember azt hiszi, ezentul minden tejjel-mézszel fog folyni. Ha oda fön csakugyan jót akarnak, nos, akkor ott a néppárt, hogy a jótan segítőtlés legyen. De ha fordul a locka, akkor meg éppen szükség lesz a néppárra. És ha a néppárra nincs szükség, akkor a többi pártra ezerszerre kevesebb szükség van. Eddig csak szavakat hallottunk, de a tettek hátra vannak.

Öszintén elmondtuk, ami szívünkön fekszik, amit akarunk. Nem a mi hasznunk lesz, ha követtek bennünket, hanem csak a tietek. Ti csak nyerhettek, ha zászlónk alá álltok, mi nem veszíthetünk. De ti hisztek nekünk hisztek a ti áldott püspökötöknek, aki az egyházmegyéjében a szeretet útján halad és vezet titeket a ti boldogulástok felé.

Szavait óriási lelkesedés követte s biztos reményre nyujt kilátást, hogy az elvetett mag megtalálja igazi termékeny talaját.

A kisipar érdekében.

A merkantilis rendszernek legmostohább gyermeke volt minden időben a kisipar. A kisipar nemcsak paugott, hanem a pusztulás szélére jutott, mert a szabad verseny teljesen leszorította az ugynevezett tisztas ipart, a becsületes munkát és a szédelgésnek tág teret nyitott.

Elég későn, de talán nem egészen későn belátják a legilletékesebb helyen is a panaszok jogosultságát.

A miniszter kutatja a hiányok okait és hogy teljesen tiszta képet nyerjen, a kereskedelmi és iparkamarákat felhívta tapasztalataik közlésére. Ez ügyben a következő leiratott intézte valamennyi hazai kereskedelmi és iparkamarához.

Valamennyi magyarországi kereskedelmi és iparkamarának.

A hazai ipartestületek jelenlegi állapotáról hivatalbeli elődöm által készített részletes statisztikái

Most is igen jól emlékszem rá, mily boldog volt, midőn Tháia papjává avatottat s november 10-én a „Párisi napló”-ban (Némethy György „Visszaemlékezései” szerint a „Báronyczipőben”) lépett fel egy inas szerepében, a ki Bizot urat kinévelt, midőn a szilaj napló egy gáncsossal a földre teríti.

Ekkor írta Petőfi *Első szerepem* című költeményét. Mi csakhamar jó barátok lettünk. Petőfi már ekkor egész csomó költeményt irt össze, de ezekből még nagyon kevés látott napvilágot, mert még nem volt a lapszerkesztők és kiadók előtt hitele; még ekkor *Borostyán* név alatt irt s e nevet használta a színésznél is, de én már ismertem költeményeit, mert amint egyet megirt, azonnal hoztam sietett vele, elolvasta s elszavalta előttünk, miután különösen nóm bírálatára nagy súlyt fektetett s hallani kívánta.

November 18-án áthozta hozzám összeszedett verseit s én azokból néhány szavaini valót kiszemeltem; ekkor egyszersmind tudtomra adta, hogy házi gazdája ma különös kegyelemből disznótörba hívott meg bennünket s ő már verset is irt rá, ily czimmel: „Disznótörba”, a min azután esti lakománál igen jól mulattunk,

Jegyzet. Petőfi Fejérvárot a Szt.-István utcában az utolsó házában lakott a régi színház mögött, egy kétalakos szobácskában, a mely a papnevelőre nézett. Ide Némethy György színésztársa hitta. Egy szobában laktak egy öreg szüccsel. Petőfinek Némethyvel közös ágya volt, melyért havonként 2-2 váltó forintot fizettek. A szoba, melyben a költő lakott, ma már nincs meg a régi formájában, egy közfiall ketté választották.

felvétel eredményéből örömmel vettem tudomásul, hogy a képesítéshez kötött kézmű ipart üzöknek eddigéig már 50 százaléka él ipartestületi kötelékben és a meglévő ipartestületek jórészt eredményesen végzik az iparosok közt a rend megszilárdítását és hasznára vannak a munkaadók és munkások közti békés együttműködésnek.

Ugyanezeken azonban sajnos tapasztaltam, hogy a már létező ipartestületek az ipartörvény 126 §-ában körülírt azon feladatoknak, melyek őket az iparoktatás, a szakképzés, szövetkezetek alakítása és általában képesítéshez kötött kézműipar fejlesztésének terére utalják, — vajmi csekély mértékben, mondhatni csupán szórványosan tesznek eleget és részben talán oka annak, hogy az érdekelte iparosoknak még mindig jelentékeny százaléka idegenkedik ily testületek alakításától, melyek körén belül szakmabeli érdekeit eléggé érvényre jutni nem látja.

Miután azonban a helyenkint e téren is felmutatott eredmények azt látszanak igazolni, hogy e testületek kellő vezetés mellett e kézműipar fejlesztésének is alkalmas szervei lehetnek, anélkül pedig közigazgatási feladataikat sem képesek megfelelően ellátni, súlyt fektetek arra, hogy a testületek egy részénél tapasztalt meddőség okai felderítenek s ott, ahol lehető és szükséges, a mutatkozó hiányok pótolassanak.

Azon természetes érdekkapcsolatnál fogva, mely a kamara és kerülete ipartestületei között — törvényes rendelkezés hiányában is — fennáll és ápolandó, de tekintettel azon felmerült jelenségre is, hogy éppen egyik ipartestület kebeléből önálló iparkamara létesítésére irányult mozgalom a hazai ipartestületek többségének pártolásával találkozott, a kamarának saját érdekében fekvő elsőrendű feladatát képezi e jelenséget komoly és beható figyelmére méltatni s azok okainak és orvosszereinek felderítésével egyttal azon módokat is megfontolás tárgyává tenni, melyek mellett a kamara és kerülete ipartestületei között bensőbb összeköttetés volna létesíthető.

Utalással tehát az ipartestületi összeírásnak a kamara előtt már ismert eredményeire, — felhívom a kamarát, hogy kerülete összes ipartestületeire kiterjeszkedve, tegye beható tanulmány tárgyává azon kérdést, hogy a testületeknél általában — egyes szórványos eseteket kivéve — az iparfejlesztés tekintetében észlelhető meddőségnek mik az okai, s a mutatkozó hiányok mennyiben orvosolhatók?

Jelentésében ne tartózkodjék egyes testületek konkrét bajainak s e b-jok konkrét orvosszereinek felemelésétől sem, hanem világtassa meg az egész kérdést a maga valóságában, terjeszkedjék ki minden oly részletre, mely a viszonyok jelzett kedvezőtlen

kivált pedig Petőfi rózsaszín kedvre hevülván a kancsó mellett, költeményeit nagy tüzzel, elkesedéssel szavalta e s mi mindnyájan örömmel hallgattuk; el voltunk ragadtatva, kedvünk egyre fokozódott s igen élvezetes, feledhetetlen estét töltöttünk együtt.

Sorsunk megajvult Fejérvárott. Báró Fiáth alispán kezdeményezése és buzdítása folytán igen szép bérletünk lett; társulatunk ereje is az akkor leghiresebb magyar tánczoeszal. Fitoszal szaporodott. A bérletet Scribe „Egy pohár víz” című darabjával kezdtük meg.

December 16-án szünnnapunk lévén, csaknem az egész napot olvasással töltöttük; délelőtt olvasópróbank volt „Oszkár”-ból, délután Petőfiel hírlapokat olvastunk a körben s fájdalommal értesültünk *Megyeri Károly*, az akkori legnagyobb színész korai haláláról, kiben hazánk első komikusát veszíté. Este ismét nálam tartott Petőfi felolvasást több pályatársam jelenlétében.

December 20-án próbank volt, délután hozzám jöttek nóm barátai, a Nagy kisasszonyok és Petőfi, s beszélgetve együtt mulattunk; este-felé pedig én mentem át Petőfihöz, ujab dolgozatait áttekinteni s minthogy a normanapok bekövetkeztek, s e napon, habár vasárnap volt, előadást nem tartottunk, újra át jött hozzám Petőfi s a „Karthausi”-t olvasta, a mely neki ideálja volt; e művet rajongásig szerette, tanulmányozta és buvárolta.

(Vége következik.)

álakulásának oka s azok kedvezőbbé fejlődhetésére alkalmas.

A fentiek szem előtt tartásával szerkesztendő jelentés legkésőbb folyó évi december hó 31-ig elém terjesztendő.

A m. kir. központi statisztikai hivatalt egyidejűleg utasítottam, hogy a kamara kerületéhez tartozó testületek kérdőíveivel, ha a kamara eziránt megkeresné, a kamarának rendelkezésére bocsássa a visszaszolgáltatás feltétele mellett.

Budapest, 1899. júl. 13-án.

Hegedüs.

UJDONSÁGOK.

— **Schusztér Konstantin** †. A vácsi püspök vasárnap délután fél 4 órakor 82 éves korában visszaadta nemes lelkét Teremtőjének Rógóta betegeskedett már. Halálára régóta készültek s mégis mindenkinék szívét megdöbbeníti a hír, hogy az az áldott lelkű nagy ember, a ki mindenkinék jót akart, a ki annyi szenvedőnek keeserű könyveit letörölte nincs többé az élők között. Élete a jótékonyság szakadatlan láncolata volt, megtagadott magától mindent, sokszor azt is, a mire állásánál, rangjánál fogva szüksége lett volna, de csak azért, hogy embertársaival jót tehessen. Sokan kinevették, kigunyolták érte, de ez nem zavarta őt meg nemes céljai munkálásában. Pedig szegény sorsból emelkedett magasra s mikor püspöki székét elfoglalta, meglehetősen üres pénztár állott rendelkezésére, de szerénysége és jó szíve mindent legyőzött, hogy az Irás szavai szerint cselekedjék: „boldogok az irgalmasok...” 12 év alatt másfél milliót költött jótékony célra. Ha a jó tettek, a letörölt könnyek gyöngyökké válnak, akkor az ő koronája az Úr országában fényes ragyogású lesz.

— **Tanulmányút.** Kőrödi Péter a gyulafehérvári papnevelő-intézet teológiai tanára tegnap városunkban időzött, mely alkalommal a püspöki könyvtárt is megtekintette. A tudós ifjú pap ezidőszerezt püspöke megbízásából a hazai könyvtárak rendezését tanulmányozza, hogy tapasztalatait legközelebb a gyulafehérvári nagyhirű könyvtár rendezésénél érvényesítse. Mint halljuk, egyik közeli városban elkövettek vele szemben azt az udvariatságot, hogy belépi sem engedték a püspöki könyvtárba, a mit Kőrödi nem is fog szó nélkül hagyni.

— **Székesfejérvár és a Petőfi-ünnep.** Székesfejérvár városát Havranek József polgármester fogja képviselni a segesvári Petőfi-ünnepen. A polgármester a város, valamint a Vörösmarty-kör nevében egy-egy diszes koszorút helyez a szoborra. Ezuttal felkéretnek a városi képviselőtestület tagjai, hogy azok, a kik az ünnepen részt venni óhajtanak, ebbeli szándékuakat legkésőbb csütörtök délig a polgármesteri hivattal közölni sziveskedjenek.

— **A Szent Ferencz-rendi szerzeteseknél** nagy változás állott be. A Rend kormányzósága megszüntette növendékeik itteni folyamait. A theologusok Szombathelyre, a philosophiát hallgatókat pedig Nagy-Szombatra vitték. Velük ment a buzgó lelkű p. magister is Léser Gratian, a kinek eltávozását a fejérváriak élénken fogják sajnálni. A Rend előljárósága valószínűleg a hely alkalmatlan volta indította arra, hogy a növendékeknek másutt keresen helyet, mert növendékeket olyan helyen nevelni, hol kert nélkül szükölködnek nagyon nehéz, külö-

nösen a Ferenczrendiek, új szabályainál fogva, mely életüket úgy is a kolostor falai közé szorítja.

— **Kath. népkönyvtár.** A jótékonyságáról és nemes szíveről megynkben oly általánosan ismert főúri hölgy Özv. gróf Károlyi Gyuláné a megyeiak számára katolikus népkönyvtárt állított fel. A nemes tett nem szorul dicséretre. Bár minden községben volna felállítva kath. népkönyvtár. A nemes és áldozatkész grófnő megmutatta a példát. Azt mondják a példa vonz.

— **Gyászhir.** Özvegy bárdosi **Bárdossy** Imréné szül. Farkas Jozsefa a maga és gyermekei, veje, menyei és unokái nevében fájdalommal szívevel jelenti forrón szeretett édes apjának, illetőleg nagy- és dédapának **Dr. Farkas Jánosnak** Fejérvármegye egykori tb. főorvosa és 1848-as nemzetőri századosnak 84 éves korában, 1899. évi július hó 22-én d. e. fél 12 órakor, rövid szenvedés és a halotti szentségek ájtatos felvétele után történt gyászos elhunytát. A meg boldogult földi maradványai, a budai-ut 12. sz. a. lakásból, 1899. évi július 23-án d. u. 1/4 órákor fognak a róm. kath. egyház szertartása szerint a sóstói-sírkertbe örök nyugalomra tetetni; az engesztelő szent mise áldozat pedig folyó hó 24-én d. e. 10 órákor fog a Székesegyházban az Urnak bemutatni. Áldás és béke hamvaiba.

— **Megrálgalmazott tisztviselő** Simon Sándor rendőr alkapitány a minap **Horváth** Jánosné Bajszos Anna kofaasszonyt, ennek fiát Peresztégi **Horváth** Istvánt és **Berta** Jánost, **Stern** Béla mindenesét valami verekedés miatt pénzbüntetésre ítélte. Horváth István azonban megfelelebezte az ítéletet, mert úgy okoskodott, hogy a kapitánynak Stern is meg kellett volna büntetnie. Idig még csak rendben lett volna a dolog, hanem ma reggel Horváth tele szájjal hirdette a piacon, hogy Stern azért kerülte ki a büntetést, mert Simon alkapitányt 10 frrtal megvesztegette. A becsületében durván megsértett tisztviselő, a hogy híret vette a dolognak, maga elé idézte a rágalmozó ayaifit, a ki azonban kereken tagadta, hogy a tanuk által megerősített kifejezéseket használta volna. Az ügy a bíróság elé kerül, a hol a férj-kofának bizonyynyal torkára forrasztják durva rágalmaikat.

— **Zivatar.** A tegnapi délutáni záporos zivatar, míg egyrészt jólesően felfrisítette a már türehetetlené vált tikkasztó levegőt, másfelől roppant sok kárt okozott azon helyeken, a hol jeget is hozott magával. **Enyinen** irtózatoss pusztítást vitt végbe a jókora galambtojás nagyságu jégeső. A kepebe rakott gabonát részben kicsépelte a tarlón, részben pedig a víz és az őrési szél hordta el. A szél hatalmas élőfákat töböl kitépett, az épületeket meg rongálta, község határában egy embert, ki gabonát szállított, kocsiától a tóba fordította, bonnét csak nagy nehezen sikerült a saját életét megmenteni. **Siofokon** egy embert sujtott agyon a villám, a **fejérvári** öreghegyen pedig **Gabrovits** János hajlékát gyújtotta fel, mely teljesen leégett. A megye alsó részében levő községekből nagy jégverést jelentettek mely különösen a szépen fejlődő szőlőt sok helyen csaknem teljesen tönkre tette.

— **Gyászhir.** Özv. Endersch Gottfried szül. Prém Jozefa úgy gyermekei Jozefa, Mária, Leó, Viktor, maguk, valamint az összes rokonság nevében mélyen szomorodott szívvel jelentik, hogy a felejtethetlen jó férj, édes apa és rokon Endersch Gottfried nyugalmazott uradalmi kérész folyó hó 25-én reggel 7 órakor, életének 59-ik évében a haldoklók szentségeinek felvétele mellett az Urban elhunyt. A boldogult hült tetemei folyó hó 26-án délután 6 órákor fognak (Megyeház-utca 7. sz. házból) a „Mégváltó”-ról nevezett temetőben örök nyugalomra tetetni. Az engesztelő szent mise-áldozat folyó hó 27-én reggel 7 órákor fog a helybeli székesegyházban a Mindenhatónak bemutatni. Székesfehérvár, 1899. július 25. Az örök világosság fényeskedjék neki!

— **Gazdák és a munkások.** A városi gazdasági szakosztály e hó 23-án délelőtt ülést tartott, melyen nagy érdeklődéssel hallgatták a földművelésügyi miniszternek a gazdasági egyesületekhez s a hasonló irányban közreműködő hatóságokhoz intézett leiratát. A miniszter a leirat bevezető részében jelzi, hogy mivel a mult években helyenkint aggasztóan terjedt munkásmozgalom hullámai elsimultak, a mostani nyugodtabb viszonyok immár alkalmasak arra, hogy a gazdaközönység a munkáskérdés rendezése érdekében a maga társadalmi tevékenységét minden irányban érvényesítse. Ajánlja, hogy a gazdaközönység a közvetlen értntkezés révén is igyekezzék a munkások javát előmozdítani, még pedig minél kiterjedtebb módon, mert a saját munkásaikkal való érintkezés által még nincsenek teljesítve azon feladatok, melyek ellátása a munkáskérdésben a társadalomra tartozik. Ajánlja a **községi hitelszövetkezetek** alapítását, de olyképpen, hogy azokba a munkások is bevonassanak. Hogy pedig a szegényebb néposztály szellemi művelődése is helyes irányban történjék, szól a **munkás olvasó-egyletekről** és a **községi népkönyvtárakról**, melyeknek létesítéséhez anyagi támogatását igéri. Fölhívja a gazdaközönseget, hogy a községi munkás-segélyalapot iránt több érdeklődést tanúsítsanak, azokat adományaikkal is gyarapítsák. Kivonatossan tartja, hogy a 40 évi szolgálattért adott díszermek, pénzjutalmak és dícsérő oklevelek átadása alkalmával ünnepelet rendezzenek, hogy a kitüntetés így nyilvánvalóbbá tétessék. Különösen szépen emlékszik meg a miniszter az **aratási ünnepélyekről**, melyeknek elhanyagolását sajnálattal tapasztalja. Ezt a patriarichalis szép szokást fölleleventeni igen kívánatosnak tartja. Végül kéri a gazdasági egyesületek elnökségét, hogy igyekezzenek odahatni, miszerint minden gazdálkodó tényleg teljesítse ama társadalmi kötelezettségeket, melyek a szociális kérdés kedvező megoldását üdvösen előmozdithatják. Támogatását mindenben följánlja. A szakosztály örömmel ödvözölte a miniszternek eme szép akcióját s a tagok közül többen siettek kijelenteni, hogy ők is hasonlókép gondolkoznak és a maguk hatáskörében minden lehető elkövetnek, hogy a munkások helyzetén segíthessenek. Már most csak arra vagyunk kíváncsiak, mit tesz a Fejérmegyei Gazdasági Egyesület? ha meg kapja ezt a feliratot? Erdemes tagjai vajjon fölcsernek-e édes szunyókálásukból, a felsőbb helyről hangzó biztatásra? Megjegyezzük még, hogy a gazdasági szakosztály ugyanez alkalommal elhatározta, hogy a város tulajdonát képező nád százának 5 frrra leendő leszállítását fogja javaatlba hozni, annál is inkább mert a tavalyi nád a jégverés következtében minőségére nézve is sokkal silányabb a rendelkezés.

— **Köszönetnyilvánítás.** Fojadják öszinte köszönetünket mindazok, kik boldogult elhunyt társnőnk ravatalára koszorút küldöttek, vesztesége feletti meleg részvétüket jelentették s temetésén részt vettek. Mély tisztelettel a „**Ferencz József**” nőnevelő intézet főnökönje

— **A tószét.** **Budapokól** írja levelezőnk, hogy Szombaton este a **Rohál-téle** vendéglőben a pesti kirándulók összeveszték néhány budafoki tisztviselővel. A dolog úgy történt, hogy **K. Z.** borozás közben felált s egy tószét mondott, melyet a pestiek magukra nézve sértőnek találtak. Ebből erős szóváltás keletkezett s már-már a székekre került a dolog de szerencsére sikerült őket idejében szétválasztani. A dolognak valószínűleg egy két párbaj lesz a folytatása.

— **Leesett a kocsirol.** **Balog** János, **Pollák** Gusztáv szállító kocsisa ma délelőtt 11 óra tájban a Vörösmarty-téren hajtatót végig, midőn az hader-téle ház elé érve a gyeplő az egyik ló farka alá keveredett. **Balog** ki akarta rántani mire a ló megugrott s a szegény embe: lebukott a kocsirol, oly szerencsétlenül, hogy a jobb karja eltörtött és több súlyos zúzódást szenvedett. A mentőket azonnal értesítették, aztán a városi kórházba szállították.

— **Tüzek.** Rigó Ferencz *csurgái*: lékos 5 éves fia a minap egy pájtásával a ház végében levő félszerben cigarettázott. Az eldobott égő cigarettá csakhamar lángra lobbantotta az ott levő nagyobb mennyiségű alomszalmát, mit látva a két gyerek sietve elmenekült. Alig néhány perc múlva már lángban állt a Rigókék háza s a gyorsan összefutott lakosság minden igyekezte daczára teljesen leégett. A kár tetemes. — E hó 20-án éjjel Oláh Miklós jó-módu *lovasberényi* gazdaember háza eddig ismeretlen okból kigyuladt s a padláson levő gazdasági eszközökkel együtt leégett. A kár megaladja a 20 0 forintot, melyből csak egy harmadrész fog megtérülni a biztosítás által. — *Pilis-Vörösvár*-ról írja levelezőnk, hogy ott a zsidó-utczában a péntekre virradó éjjel két ház leégett. Éjjel 11 órakor riasztotta föl a rémes tüzi láma a már alós lakosságot. Minkét leégett ház gróf *Karácsonyi* Kamilló tulajdona; szegény szellér emberek laktak bennük. Szerencse volt a szerencsétlenségben a szélesed, mert különben a fél község leégett volna. Így a tűz terjedését meggátolta a lakosság, mely mint egy ember fáradott az oltásnál. Nagyon csudálkoztunk levelezőnk ama megjegyzésén, hogy Vörösvárott még nincs tüzoltóság. Pedig azt hisszük, nagyon is elkelne egy akkora községben, a melynek extra *zsidó-utczája* is van. Már most csak arra vagyunk kíváncsiak, vajjon *előjárósága* van-e Vörösvárnak, vagy hogy egy általában létezik e ilyen nevű község ott a főváros mellett?

— **Orvtámadás.** Vasárnap este 10 órakor csüdesen ballagott hazafelé *Kliger* József *buda-foki* községi hivatalnok két barátjával. Kléger kissé hátra maradt s akkor két ismeretlen ember megtámadta. Egyik a kezében levő füttykössel fejbe ütötte s már a másik is rárohanni készült, midőn kiállítására barátai visszafordultak. Erre a gazemberek elmenekülték. A szerencsétlenül járt tisztviselő most betegesen fekszik lakásán. A tetteseket ugyan még nem sikerült kinyomozni, de egy kocsisra erős a gyanu.

— **Kutbaftult gyermek.** Mindenszent pusztán *Fürész* István béres 5 éves fiaeskája a minap játék közben az udvaron levő kutba esett. Mire észrevették már nem lehetett megmenteni, csak holttestét húzták ki a kutból.

— **Megrugta a ló.** Még e hó 10-én történt hogy *Szűcs Imre velenzei* lakos kocsisát, *Maracci* Györgyöt, midőn befogni akart, az egyik ló megrugta. Eleinte nem is vette komolyan a baját, de csak hamar ágyának dőlt s most már annyira súlyosodott az állapota, hogy tegnap kórházba szállították.

— **A kés meg a kapanyél.** *Tiger* József és *Szűcs* Ferencz, mindketten a *vallói* tégláégetőnél alkalmazott munkások a minap valami fölött keményen összeszólakoztak. A vitának *Tiger* ugy vetett véget, hogy egy kezeügyében levő nagy konyhakéssel léket ütött a *Szűcs* koponyáján. *Szűcs* Flórián, ki ugyanott dolgozott, éppen akkor ért a viald helyére, midőn bátyja vértől elboritva összerogyott. Habozás nélkül fölragadt egy ott heverő kapanyélet s azzal hatalmas ütést mért *Tiger* fejére, ki erre nyomban harokképtelenné lett s ha az odasereglett munkások meg nem ragadják, bizonynyal agyonverto volna bátyja megtámadóját. A hevesvérű legények legközelebb a járásbírósig elé kerülnek.

Értesítők.

(Folytatás.)

A székesfejérvári államilag segélyezett községi polg leányiskola értesítője azon gyászbeszédél kezdődik, a melyet *Göbel* János Gy., az intézet igazgatója mondott a november hó 18-án tartott *Erzsébet-gyászünnepélyen*. — Ezután következik az igazgatói jelentés, a mely 25 pontban pontos részletességgel közöl az intézet működésében felmerült minden mozzanatot. A jelentés bevezetéséből kitűnik, hogy az intézet 23 év óta az 1867 óta áll fenn, a mely tanévben nyílt meg az első polgári leányiskolai osztály 45 tanulóval. — A hitoktatás-

ban *Prék* Gyula, róm. kath. hitoktató *Dornis* István váltotta fel, *Lány* Mór, orth. izr. hitoktató helyett *Erkstein* Dezső tanított. A többire nézve a tanító testületben semmi változás nem történt.

Az egészségügy az intézetben elég kedvező volt s a fegyelem semmi kívánni valót sem hagyott fenn. A *vallásügy* fejezet alatt fel van említve, hogy a növendékek az egyes, ki-magasló napokon kívül a nagyon hideg téli napok kivételével minden vasár- és ünnepponapon, ugy szintén a tavaszi hónapok keddi és pénteki hétköznapjain is szent misét, vasár- és ünnepponapon exortatóit is hallgattak. Az intézet tartott egy gyász- és három örömmünnepélyt. Az elsőről, melynek részletes sorrendje közölve van az értesítőben. már föntebb szólottunk; örömmünnep volt az apr. 11-iki, június 8-iki s a június 29-iki.

Az intézet növendékei *Erzsébet*-királyné emlékszórára gyűjtést rendeztek maguk között, a melynek eredménye, 107 frt 67 kr., rendeltetése helyére küldetett. Az írásbeli dolgozatok czím alatt föl van említve az igazgatónak azon jó szokása, a melylyel az összes írásbeli gyakorlatokat az egyes időszakok végén bekéri s azokat *felülvizsgálja*. Az írásbeli dolgozatok száma a magyar nyelvből az első osztályban 17, a többi osztályokban egyenkint 11-11. — Német gyakorlatot az első osztályban 4-et, a másodikban 11-et, a 3-ik és 4-ik osztályban 12-12-öt írtak a tanulók. Ösztöndíjat 4 tanuló kapott összesen 40 frt 86 kr. értékben. Az osztályokat időközönként az iskolaszéki elnökön és négy iskolaszéki tagon kívül az igazgatót összesen 36 ízben látogatta meg. A női kézimunkát 3 rendes tanítónő tanítja, s az egyes osztályokban végzett női kézimunkáról való részletes jelentés igen örövendetes sikerről tanuskodik, a mennyiben az intézet tanulóit az elmúlt tanévben 910 drb kézimunkát végeztek, 1122-29 frt értékben. — Egyes tantárgyak (rajz, kézimunka, torna, ének és szépirás), tanulása alól összesen 33 növendék mentett föl. — Rendkívüli tantárgyak voltak: a *monet* társalgás 67 tanulóval és a francia társalgás 22 tanulóval. Előbbinek vezetője *Alföldi* Lipót, utóbbié *Kraszenpolszky* Ida volt. Könyvtári állomány volt az ifj. könyvtárnál 572 munka 749 kötetben, a tanítói könyvtárnál 344 munka 548 kötetben. A 17 év óta fennálló segélyző egyesület vagyoni állapota 4145 frt 14 kr., tőkegyarapodás 667 frt 16 kr., a mely összegben azonban befoglalatik néhai *Mantz* János 400 frtos hagyománya. A segélyző egyesületnek volt 43 rendes és 17 pártoló tagja, a kik azonban mind a növendékek sorától kerülnek ki; a tanítótestületből senksem tagja a segélyző-egyesületnek. — Az iskolai tktár kezelője *Macskássy* Róza volt. Forgalmi tétke: 664 frt 78 kr.

A tanév végén 25 tanuló részeseült könyvjutalomban; azok közül kapott 2 tanuló „*Erzsébet-emlékermét*,” és bárman kaptak egy-egy aranyat jutalmul. Az igazgatói jelentés a polg. leányiskola felsőbb leányiskolává való bővítésének sürgetésével végződik, mire nézve a felsőbb körök jóindulata is biztosítva van, s így csupán a város közönségének leánygyermekéi a magasabb képesítésekhez szükséges eszközöket itt helyben is megkaphassák.

A polg. leányiskola tanítótestülete áll egy igazgatóból, 5 városi tanítóból s 5 hitoktatóból. Az elvégzett tananyag részletes kimutatását követi a tanulók névsora és osztályzata, a miből megtudjuk, hogy az intézetbe beirt 204 tanuló közül az év végéig kimaradt 8 s megmaradt 196 növendék, és pedig: 1. osztályban 70; II. osztályban 45; a III. osztályban 50, s a VI. osztályban 31. — Vallás szerint legtöbb (92) izr. vall. tanuló, ezt ezt követik számban a róm. kath. (82) az ev. ref. vallású (16) és az ágostai hitvallású (6) tanulók. Lakóhely szerint 162 székesfehérvári, s 34 vidéki tanuló volt. Előmenetel szerint: Felsőbb osztályba léphet 155, javító vizsgálatot teljesítet 32, és osztályismétlésre utasítottak 9 tanuló, — Az egyes tantárgyakból elért eredményből azt tapasztaljuk hogy az I. osztályban legnehezebb tantárgy volt a magyar nyelv (2 kitűnő, 13 elégtelen), legkönnyebb volt a német nyelv (13 kitűnő, és

5 elégtelen). A II. osztályban a legnehezebb volt a földrajz (2 kitűnő, 5 elégtelen) legkönnyebb volt a természetrajz (14 kitűnő, 2 elégtelen). III. osztályban a legkevesebb eredményt mutatnak fel a tanulók a számtanban (5 kitűnő, 7 elégtelen), legtöbbet a vegytanban (9 kit. 1 elégtelen); a IV. osztályban, a hol egy tanuló sem nyert elégtelen osztályzatot, legkönnyebb tantárgynak látszik a német nyelv (11 kitűnő, 6 elégséges) és legnehezebbnek a számtan (5 kitűnő és 13 elégséges osztályzattal.) Magaviselet tekintetében legelső helyen áll a 4. osztály, a hol 1 türethető és 2 jó magaviseletű tanulóval szemben 27 nyert dicséretes osztályzatot, míg az első osztályban, mely e tekintetben a leggyengébb, 30 dicséretes 26 jó és 6 türethető magaviseletű tanuló van.

Nem váhatunk meg az értesítőből anélkül, hogy egy megjegyzést ne tegyünk a tanulóknak a *szorgalmából* való osztályozása tárgyában, a mire elegendő okot találunk azon tapasztalatban, hogy itt a *szorgalmából* nyert osztályzat látszik pótolni az általános osztályzatot. Nem tartózkodunk annak kijelentésétől, hogy ezt egyáltalában nem tartjuk helyes és igazságnak megfelelő dolognak; mert eltekintve attól, hogy nem minden tanuló bir egyenlő tehetséggel a tanulásra, vagy: a taneredmény nem halad párhuzamban a kifejtett szorgalommal, — eltekintve ettől, mondom, egyes helyeken nagyon is szembeötölővé válik az ily osztályozás, hogy súlyosabb névvel ne illessük, hát mondjuk: következtelensége. Csak egy példát idézünk itt az értesítőből. Az I. osztályban nyert egy kis leány egy tantárgyból, nevezetesen földrajzból elégtelen osztályzatot, a minék következtében a szorgalmából is csekély (5) osztályzatot nyert, daczára annak, hogy egy tárgyól nyert kitűnő, ötből jeles, ötből jó és csak egyből elégséges osztályzatot. Ha tehát fölteszszük is azt, hogy minden tanuló annyi szorgalmat fejt ki valamely tantárgyból, a milyen eredménynyel abból felelni tud, (föltéve ugyan, de meg nem engedve) még akkor is nyilvánvaló, hogy az illető leányka egy tantárgyban kitartó, ötben kellő és ötben változó szorgalmat fejtett ki, s úgy, mindezeket összevéve, legfeljebb változóvá lehetne általános szorgalmát minősíteni. — Az ily osztályzást tehát tulságosan lelkiismeretesnek tartjuk, és óhajtjuk úgy a tanulókat, mint szülők megnyugtására, hogy e tekintetben más helyesebb rendszert hozzon be a tanítótestület. — A jövő tanévre vonatkozó tudnivalók rekesztik be az értesítő tartalmát, a miből fölemlítjük, hogy a jövő tanévre a beiratások szept. 1-3 ig d. e. 8-12 óráig eszközöltetnek, — a felvételi vizsgálatok szept. 2-án d. u., a javító vizsgálatok pedig szept. 1-én d. u. tartatnak meg. A ki azonban javító vizsgát akar tenni, az ez iránti kérvényét augusztus 15-ig tartozik beadni.

(Folytatása következik) — y — cz.

Felelős szerkesztő: *Chay* Antal.

NYILT-TÉR.*

KÉRDEZZÜK MEG A HÁZIORVOST!

Krondorfi természetes kálikus savanyuvíz

NYÁLKAOLDÓ HATÁSÁNÁL FOGVA A TUDÓ, GYOMOR ÉS HUGYHÓLYAG

+++ BANTALMAKNÁL +++

47. 0-23 LEGIOBBAN AJÁNLVA!

MINDENÜTT KAPHATÓ!

* E rovattban közölttekért felelősséget nem vállal a szerkesztőség.